

УДК 332.1

М. І. Манилич,
к. е. н., доцент, ректор ПВНЗ "Буковинський університет",
Приватний вищий навчальний заклад "Буковинський університет", м. Чернівці

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХОТИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

M. Manylich,
Ph.D., associate professor, President of PHEI "Bukovina University"
Private Higher Educational Institution "Bukovinian University", Chernivtsi

SOCIAL AND ECONOMIC SITUATION AND PRIORITY DIRECTIONS OF KHOTYN DISTRICT,
CHERNIVTSI REGION

Розвиток будь-якого регіону — багатоцільовий і багатокритерійний процес. Вирішення регіональних проблем повинне спиратися на розгорнуту концептуальну основу, що припускає проведення глибоких теоретичних досліджень по регіональному розвитку й регіональній політиці. У цій ситуації найважливішим фактором подальшого ефективного, прогресивного розвитку є становлення сучасної наукової системи управління на всіх рівнях народного господарства, включаючи регіональний (територіальний).

Наявність регіональних нерівностей розвитку обумовлює необхідність докорінної модернізації та проведення послідовних реформ економічної системи країни, які повинні бути спрямовані на формування диверсифікованої, конкурентоспроможної та соціально орієнтованої економіки, здатної забезпечити сталий розвиток регіонів.

Невідповідність цілей і результатів соціально-економічних заходів у державі було зумовлено відсутністю перспективних механізмів стратегічного розвитку регіонів та методів їх реалізації, відсутністю стимулів економічного зростання регіонів, реалізації в них інноваційної політики, недосконалістю інституційної системи тощо. Саме тому, необхідність дослідження пріоритетних напрямків розвитку регіонів, їх стимулювання є надзвичайно актуальним завданням державної регіональної політики.

Створення стабільної економічної системи, забезпечення ефективних міжбюджетних відносин є важливим для регіонального розвитку. Тому, актуальним питанням є дослідження соціально-економічного становища та пріоритетних напрямів розвитку одного з регіонів Чернівецької області — Хотинського району.

The development of any region is multipurpose and multiprocess. The solution of regional problems should be based on a detailed conceptual basis that suggests holding deep theoretical research on regional development and regional policy. In this situation, the most important factor for the further efficient, progressive development and establishment of modern scientific management system at all levels of national economy including regional (territorial).

The presence of regional disparities in development causes necessity of radical modernization and holding successive reforms of the economic system of the country, which should be aimed at creating a diversified, competitive and socially oriented economy capable of ensure sustainable regional development.

Disparity of the objectives and results of social and economic activities in the country was due to the lack of perspective of strategic regional development mechanisms and methods of implementation, lack of incentives for economic growth regions, implementing them to innovative policy, institutional imperfections etc. Therefore, the need for research priorities of the regions, their incentives are extremely important objective of the state regional policy.

The creation of a stable economic system, an effective intergovernmental relations is important for regional development. Therefore, the relevant issue is the study of the social and economic situation and the priorities of one of the regions of Chernivtsi region – Khotyn district.

Ключові слова: розвиток, соціально-економічний розвиток регіону, темпи економіки, інвестиційна стратегія, доходи населення, ринок праці, соціально-економічні показники.

Key words: development, socio-economic development of region, rates of economy, investment strategy, incomes, labor market, social and economic indicators.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Обґрунтування теоретичних засад соціально-економічного становища Хотинського району Чернівецької області та проведений аналіз показників, що його характеризують дасть змогу зробити відповідні узагальнення, що є підставою для обґрунтування перспектив і бажаних пріоритетних напрямків розвитку регіону. Основою цього стало визначення основних напрямків регіональної політики. Зміщення акцентів державної політики з централізованого управління на регіональний рівень, яке супроводжується передачею владних повноважень органам місцевого самоврядування та органам регіонального управління, відкриває широкі можливості для забезпечення збалансованого соціально- економічного розвитку регіонів України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Найбільш вагомий внесок у вивчення сучасних проблем регіональної політики, дослідженні існуючих територіальних диспропорцій здійснили такі вчені, як: З. Варналій, В. Гець, Б. Данилишин, Б. Лавровський, Д. Лук'яненко, А. Мокій та ін. У працях цих науковців розглянуті принципи формування та реалізації регіональної політики держави, досліджуються територіальні соціально-економічні диспропорції, шляхи їх усунення та зменшення негативних наслідків на регіональний розвиток. Проте значна кількість публікацій, присвячена цим питанням, тільки підтверджує необхідність подальших досліджень, незважаючи на їх широкий спектр і не применшуючи вагомості й значущості внеску зазначених учених, теоретичні та практичні аспекти соціально-економічного розвитку регіону досліджені недостатньо.

Питання щодо аналізу соціально-економічного становища Хотинського району в 2015 році розглянуто на офіційних сайтах Хотинської районної державної адміністрації, Відділу статистики у Хотинському районі, Державного комітету статистики України.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у визначенні соціально-економічного становища та пріоритетних напрямків розвитку Хотинського району в 2015 році.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Органи регіонального управління та місцевого самоврядування стають головними суб'єктами реформування соціально-економічного розвитку регіону. Тому формування нових відносин між центром і регіонами на сьогоднішній день є особливо актуальними. Регіони виконують "специфічні економічно-виробничі функції, які не можуть здійснювати інші структурні рівні з тієї простої причини, що даний рівень є об'єктивно реальним" [2, с. 32].

За останні роки багаточисленими та науково-практичними центрами країни розроблені інструменти розвитку регіонів в число яких входять: стратегічне планування на регіональному рівні, регіональний маркетинг, диверсифікація сільської економіки, державно-приватне партнерство, підтримка підприємництва [1]. Використання таких інструментів сприяло підвищенню соціально-економічних показників Хотинського району.

Таблиця 1. Основні пріоритетні напрями розвитку району на 2015 рік

№	Пріоритетні напрями розвитку	Шляхи їх досягнення	Очікувані результати
1	2	3	4
1	Енергозбереження та енергоефективність	1.1. Проведення капітального ремонту (часткове переноснащення) котельні, перехід на автономну систему опалення, заміна дерев'яних вікон по енергозберігаючих технологіях в закладах культури, освіти та медицини району	Економне споживання палива, перехід на інший вид палива
2	Транскордонне співробітництво	2.1. Реалізація проекту технічної допомоги Євросоюзу «Середньовічні перлини: фортеці Хотин, Сороки, Сучава» (облаштування системи освітлення та прилеглої території фортеці)	Покращення туристичної привабливості
3	Розбудова та модернізація транспортної інфраструктури	3.1. Планується проведення капітального ремонту 23 вулиць (20,6 км на суму 2822,3 тис. грн.) та поточного ремонту 56 вулиць (39,7 км на суму 4655,0 тис. грн.) доріг комунальної форми власності в 39 населених пунктах району	Покращення умов проживання в сільських населених пунктах району
4	Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу	4.1. Проведення роботи по залученню інвестицій в сільськогосподарське виробництво на суму 1,0 млн грн. Збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва. Підвищення урожайності та розширення посівних площ	Збільшення чисельності поголів'я худоби та птиці
5	Розвиток рекреаційно-туристичної сфери	5.1. Розвиток сільського або зеленого туризму. 5.2. Створення туристичних маршрутів за різноманітними тематиками культурно-пізнавального, спортивно-оздоровчого, релігійного та інших напрямків туризму. 5.3. Створення умов для туристсько-краєзнавчої роботи гуртків, секцій, клубів. Розроблення та здійснення заходів щодо підтримки організації туристично-оздоровчої та екскурсійної роботи серед дітей, підлітків і молоді	Збільшення обсягу наданих туристичних послуг та збільшення кількості обслуговуваних туристів.
6	Розвиток промислового комплексу району	6.1. Початок роботи нового підприємства ТОВ «Аполо», введення лінії по розливу мінеральних вод (власні кошти підприємства 500,0 тис. грн.). Створення нових та модернізація існуючих виробничих потужностей, розширення асортименту продукції, створення нових робочих місць	Зростання обсягів виробництва промислової продукції.
7	Протипаводковий захист	7.1. Провести розчищення русел малих річок більше 11,2 км в м. Хотині, селах Зарожани, Шилівці, Рухотин, Поляна, Гордівці, Колінківці	Запобігання паводків
8	Реформування та розвиток житлово-комунального господарства	8.1. Реконструкція системи водопостачання та водовідведення в м. Хотині. 8.2. Реконструкція каналізаційно-очисних споруд в м. Хотині. 8.3. Впровадження заходів з оптимізації системи теплопостачання м. Хотині. 8.4. Розширення мережі централізованого збирання та вивезення сміття, впровадження системи роздільного збирання відходів (м. Хотин, села Клішківці, Малинці, Зарожани, Шилівці та Бочківці). 8.5. Продовження роботи щодо створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків в кількості 1 об'єднання	Покращення якості та збільшення обсягів послуг централізованого водопостачання та водовідведення. Покращення благоустрою та санітарного стану територій міста

Так, сільське господарство Хотинського району станом на 1 вересня 2015 року можна охарактеризувати такими результатами: валовий збір склав 70587 ц (у початково-оприбуткованій вазі), що на 6,4% менше, ніж на цю дату 2014 року. Найбільшу частину у загальному обсязі валового збору зернових культур зайняли пшениця озима (79,7%) та ячмінь озимий (19,6%). В середньому по агроформуваннях з одного гектара зібрано по 43,5 ц зерна проти 43,7 ц на 1 вересня 2014 року [5].

За січень — серпень 2015 року сільськогосподарськими підприємствами району (крім малих) вироблено 3878 ц м'яса у живій вазі та 192 ц молока. Порівняно з січнем-серпнем 2015 року виробництво м'яса зменшилось — на 33,8%, молока — збільшилось на 26,3. Порівняно з 1 вересня

2014 року в сільськогосподарських підприємствах відбулося збільшення великої рогатої худоби на 9,1%, корів на 25,0%, свиней — на 33,0%. За січень — серпень 2015 року агропідприємствами району реалізовано власної сільськогосподарської продукції на суму 67023,0 тис. грн., що на 85,5% більше, ніж за січень-серпень 2014 року [7].

Разом із суто економічними характеристиками нерідко розглядають соціальні параметри розвитку. Більше того, соціальні характеристики давно вже стали повноправними показниками, що оцінюють ступінь розвитку будь-якого регіону [3, с. 38].

Проаналізуємо доходи населення Хотинського району в 2015 році. За січень — липень 2015 року субсидії для відшкодування витрат на оплату

житлово-комунальних послуг призначені 2489 сім'ям на загальну суму 1509,6 тис. грн. За січень — липень 2015 року населенням району сплачено за житлово-комунальні послуги, включаючи погашення боргів попередніх періодів 24033,5 тис. грн. Рівень оплати в 2015 році становив 120,7%. На кінець липня 2015 року населення району заборгувало за житлово-комунальні послуги 999,3 тис. грн. [6].

Щодо ринку праці, то кількість зареєстрованих безробітних, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, на кінець серпня 2015 року становила 565 осіб, що на 2,8% менше, ніж на кінець липня 2015 року та на 6,4% — ніж на кінець серпня 2014 року [7].

Пропозиція робочої сили в Україні, незалежно від економічної ситуації, визначається демографічними чинниками, передусім чисельністю населення віком 20-65 років. Саме ці вікові рамки всупереч законодавству реально окреслюють економічно активний вік в Україні — до 20 років молодь переважно навчається і не виходить на ринок праці, а по досягненні пенсійного віку населення, як правило, не припиняє трудової діяльності. Водночас пропозиція робочої сили, особливо її якість, може стати або додатковим чинником прискорення, або бар'єром економічного зростання.

Демографічна ситуація Хотинського району в 2015 році показала, що чисельність наявного населення району упродовж січня — липня 2015 року зменшилась на 123 осіб і на 1 серпня 2015 року за оцінкою, становила 62954 осіб. Загальне скорочення населення відбулося за рахунок природного скорочення — 213 осіб та міграційного приросту — 90 осіб [5].

Демографічний чинник є одним із визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат її функціонування. Від демографічних характеристик працездатного населення і показників демографічного розвитку залежить розвиток трудового потенціалу і, як результат, величина сукупного національного доходу.

Розглянемо основні пріоритетні напрямки розвитку Хотинського району на 2015 рік, шляхи їх досягнення та очікувані результати на кінець поточного року у таблиці 1 [6].

ВИСНОВКИ

Отже, основними напрямками регіональної політики Хотинського району у Чернівецькій області на 2015 рік повинне стати пріоритетне забезпечення підтримкою галузей, розвиток яких сприятиме "оздоровленню" регіону. Разом з тим, реструктуризація господарства регіону повинна бути досягнута не простим перерозподілом ресурсів між економічно сильними та слабкими регіонами, а за рахунок власних ресурсів та впровадження нових технологій, форм виробництва та управління.

Література:

1. Булат М.А. Соціально-економічні наслідки аграрних перетворень як запорука ефективної державної підтримки / М.А. Булат // Вісник Дніпропетровського університету. — 2011. — Вип. 5 (4). — С. 25—30. — (Серія "Економіка").
2. Долішній М.І. Концептуальні засади регіональної соціально-економічної політики та її компоненти / М.І. Долішній, С.М. Злупко // Регіональна економіка. — 1997. — № 3. — С. 28—35.
3. Збарський В.К. Облаштування сільських територій та соціальної інфраструктури села / В.К. Збарський // Науковий вісник НАУ. — 2008. — Вип. 62. — С. 36—40.
4. Новаковський Л.Я. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування / Л.Я. Новаковський, М.А. Олещенко. — К.: Урожай, 2007. — 276 с.
5. Офіційний веб-сайт Хотинської районної державної адміністрації [Електронний ресурс] / Хотинська районна державна адміністрація. — Режим доступу: <http://khotyn.oda.cv.ua/page/sotsialno-ekonomichnii-rozvitok>
6. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Відділ статистики у Хотинському районі. — Режим доступу: <http://gromady.cv.ua/ht/news/48999>
7. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Casson R. The Family Business / R. Casson, A. Errington. — Wallingford, 1993. — 304 p.

References:

1. Bulat, M.A. (2011), "Socio-economic consequences of agrarian reforms as the key to effective state support", *Visnyk Dnipropetrovskogo Universitetu*, Issue 5 (4), pp. 25—30.
  2. Dolishniy, M.I. (1997), "Conceptual framework of regional socio-economic policies and its components", *Rehionalna ekonomika*, № 3, pp. 28—35.
  3. Zbarskyi, V.K. (2008), "Construction of rural and social infrastructure of the village", *Naukovyi visnyk NAU*, Vol. 62, pp. 36—40.
  4. Novakovskiy, L.Y (2007), *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnogo zemlekorystuvannia*, [Social and economical problems of modern use of the land], Uroжай, Kyiv, Ukraine.
  5. Official Web Site of the Khotyn district state administration. Available at: <http://khotyn.oda.cv.ua/page/sotsialno-ekonomichnii-rozvitok>
  6. Statistical information. Office of Statistics in Khotyn district. Available at: <http://gromady.cv.ua/ht/news/48999>.
  7. Statistical information. The State Statistics Committee of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
  8. Casson, R. Errington, A. (1993), *The Family Business*, Wallingford, UK.
- Стаття надійшла до редакції 14.10.2015 р.*